

Műleírás: **Szabó Brigitta: A nagybányai művésztelep – A kezdet**, *Az alkotófolyamat írásos ismertetése*

Az én pályamunkám műfaja animáció. 2023 nyarán, egyik rokonom könyvespolcán egy sárga gerincű, nagy alakú könyvre lettem figyelmes. Ez volt Réti István, A nagybányai művésztelep<sup>1</sup> című, memoárja. Némi tudással rendelkeztem erről 19-20. századfordulón jelentős, festőkből álló, alkalmi művésztelepről, így kíváncsian olvasni kezdtem. Pár bekezdés után, viszont be is csuktam a könyvet, mert borzasztóan megtetszett az író beszédmódja: rögtön bekattant valami, hogy ebből szeretnék egy animációt csinálni. Így tehát, miután vettem egy saját példányt a könyvből, és aláhúztam a kedvenc részeimet. Elsődleges információ forrásomat – mivel, hogy Réti a művésztelep egyik alapítója – ez a könyv jelentette. Ezenkívül továbbá az is inspirált, hogy a magyar filmgyártásban eddig nem igazán láttunk festőkről szóló történetet. Nagybánya pedig már első ránézésre, úgy tűnik elegendő csavart tartogathat egy jó filmhez. Viszont, hogy tanulmányaim mellé az időmbe beleférjen ez a munka, egy rövidebb könyvtrailer mellett tettem le a voksom. Eleinte nem tudtam milyen technikájú animációt szeretnék készíteni. Aztán beugrott, hogy nemrégiben láttam valami eszméletlent: ez volt a Loving Vincent (2017). Itt nagyon működőképesnek tűnt, az úgynevezett rotoszkóp animáció (Élőszereplős felvételek felhasználása/átalakítása animációvá, élethűbb mozgás érdekében) és ámulatba ejtettek a festménynek is. Elhatároztam, én is így teszek, de nem olajfestményeket készítek, hanem egy általam jobban ismert technikát, vízfestéket használok majd az atmoszféra teremtéséhez. Mind Loving Vincentben, mind a Ruben Brandt, a gyűjtő (2018) filmben a képi világban, festmények bújnak meg, amik felfedezése izgalommal töltött el. Így ez alapján, én is megjelenítettem munkámban a művésztelephez köthető festményeket. A célom az volt, hogy mindenki számára érthető alkotást hozzak létre: a kezdetektől építkezek. Töreksem a minél pontosabban az akkori világot megidézni, és hiteles információkat eljuttatni a nézőhöz.

Az animációt egyedül készítettem el, körülbelül 9 hónap alatt. Rendező, forgatókönyvíró, látványtervező, animátor, vágó és hangmérnök szerepét is én töltöttem be. Ezenkívül sok kutatómunkát fektettem bele, internetes oldalakat, és más könyveket is tanulmányozni kezdtem. Ekkor találtam rá másik forrásomra, Láng-Kovács Éva: Festők a szabadban<sup>2</sup> című regényére, ami főszereplőnek, a festőiskola tanárát, Hollósy Simont veszi. Ez a könyv elég friss, 2021-es kiadás, az író is komolyan vette a dolgot: leveleket, papírokat, eddig nem látott régi képeket, helyszíneket kutatott fel, amik ismerete, sokat segített az én munkámban is, egyes jeleneteket

---

<sup>1</sup> Réti István, A nagybányai művésztelep, Vince kiadó, 2004

<sup>2</sup> Láng-Kovács Éva: Festők a szabadban, A nagybányai művésztelep regénye, Fekete Sas kiadó, 2022

tőle vettem át. Ilyen a kávéházi jelenet, ahol kártyajáték folyik és a film végén található Hollósy kétségbe esése rész. Mikor elkészült a munkám, vele is megosztottam. A Szombathelyi Művészeti Gimnázium, művészettörténet tanárával, Torjay Valterrel rendszeresen konzultáltam a művésztelepről és a kor sajátosságairól, bútortörténetről. Külön örömömre szolgált, hogy hangját is adta, az animációmhoz. Illetve a gramofon gyűjteményéből, a stáblista alá a festőiskola korából, eredeti zene is kerülhetett.<sup>3</sup> Semmi nem állhatott az utamba, minden tőlem telhetőt megtettem: A rotoszkóphoz szükséges videófelvevételeket, én és a húgom, színészkedtük el, amiket aztán átrajzoltam digitálisan, és férfi karakterekké formáztam át. A forgatáshoz, olyan ruhákat kerestem, amik hasonlítottak a korabeli viselethez. Az így készült felvételek nem voltak túl igényesek, csak a szereplők mozgására koncentráltunk, háttérbeli elemek nem igazából voltak fontosak. A film vegyes technikát használ. A hátterek akvarell-lel lapra készültek, alkatrészeket gyártottam le, így csak a számítógépben láttam az összképet. Ha valami hiányzott gyorsan ecsetért nyúltam. Szabadkézi rajzokat készítettem, így sokkal mesefilmesebb hatást kölcsönözve. Különböző lap minőségekre készültek el ezek a festmények, így gyakran látható minőség béli különbség. Sokszor ez előnyömre vált, ennek ellenére. Ezeket digitalizáltam, majd rétegekké alakítottam és ha szükséges volt, színmélység javításokat végeztem rajtuk Photoshopban. A szereplőket élőszereplős felvételek és fotók digitális átrajzolásával animáltam, (rotoszkóp technika) képről-képre haladva. Jelenetlenként más fps-sel dolgoztam, nem akartam nagyon sokat, mert az nagy vállalás lett volna egymagamnak. Majd mindezeket egy 3D-s környezetbe helyeztem, és digitális kamerával a térben mozogtam az After Effect-ben. Szabó Eszter, kortárs művész hasonlóan készített akvarell puppetool animációt, ez utólag tűnt fel. Az utolsó jelenetekben már digitális fényforrásokat, is használtam. A párbeszédok és monológok hangjait családtagjaim és volt tanáraink adták. Az animáció munkafolyamatai, a kutatómunka készítésével párhuzamosan zajlott. Egyszerre egy jelenettel foglalkoztam, amíg az el nem készült. Főként storyboardot készítettem, ami fokozatosan bővült és változott a munkafolyamat során. Forgatókönyv csak a múltbéli síkhoz készült, a sok dialógus, és fontos információk miatt. A rögzített hangot, a zenéket, a kész jeleneteket Premiere Pro-ban fűztem össze. A hang szerkesztés is itt történt, illetve az inzerit panelek effectelése. Kisebbségi módosításokat utólag itt is végeztem a jelenetek anyagain.

Némi programismerettel már korábbról rendelkezem, az Adobe program családjában, így zavartalanul tudtam haladni, úgy, ahogy elképzeltem. Viszont a frame by frame animációval eddig nem sok dolgom volt, így az elsődleges problémát ez jelentette, viszont úgy gondolom

---

<sup>3</sup> ifjabb Banda Marci Cigányzenekara – Csárdás-egyveleg (Columbia records) 1910 körül

ekkori képességeimhez mérten jó munkát végeztem. A könyvtrailer, „látom, olvasom, hallom” elven, igyekszik információt átadni. A jelenetek elválasztására a némafilmet idéző szöveges paneleket, inzerteket használtam. A stáblistát pedig hasonlóan műves, szecessziós elemekkel díszítettem ki. A cselekmény nem lineáris időrendű: filmem Réti könyvéhez híven egy vonatos jelenetsorral kezdődik (jelen), ekkor szó szerinti idézeteket hallhatunk a könyvből. Majd visszaugrunk a múltba, ahol Hollósy Simon egy felkérést kapott, ezért tanítványai egy kávéházban megtervezték a Münchenből Nagybányára tartó útjukat. Itt már én írtam a párbeszéd szövegeket. Végül a jövőbe kerülünk, ahol már készülnek a művésztelep atmoszférájában és sajátos stílusában fogant festmények. A végén a megrendelésre kért festményt elkobozzák. Így ért véget az első nyár a Nagybányai Művésztelepen. Akárcsak Láng-Kovács Évánál, nálam is Hollósy Simon a főszereplő, őt kísérik útján. Összesen 9 db festmény rejtettem el és egy, a filmtörténetből ismerős, Lumiere fivérek első felvételei között található vonatot is meg idéztem. (Ezt művésztelep megalakulása előtt, 1 évvel mutatták be egy kávéházban!) A filmemet inspirálták a következő festmények: Ferenczy Károly: Józsefet eladják testvérei (1900), Hollósy Simon: Huszti vár (1896), Ferenczy Károly: Hegyi beszéd (1896), Ferenczy Károly: Festőnő (1903), (Iványi) Grünwald Béla: Ruhaszárítás (1903), Jules Bastien-Lepage: Pihenő parasztok (1877), Réti István: Kiss József illusztrációk (1896-97k). Ezeket a festményeket a képivilágba belerejtettem, de még mindig jól felismerhetőek, véleményem szerint. A leghosszabb jelenetsor, a vonatút. Itt hallhatóak viszont Réti István könyvében található sorok, ami hatása alatt határoztam el, hogy elkészítem az animációt. Réti itt a mesélő szerepét tölti be, heves terjegetéssel mutatja be, legendának írt festő tanárt, Hollósy Simont. Itt egy olyan karakterként volt szándékom Rétit láttatni, mint ahogy Jankovics Marcel Toldijában (2022) Arany János, mesélő szerepét tölti be. Alatta Gregor Quendel<sup>4</sup> zenéje szól, ami első elképzelésem szerint az egész animációt végig kísérte volna, de mivel rövid a készült anyaghoz, kénytelen voltam további zenéket keresni. Ilyenek voltak, Bartók Béla hegedű duója<sup>5</sup>, ami címben és hangulatában jól illeszkedett a filmbe, illetve Josef Suk<sup>6</sup> egy darabja. Ezek is rövidek, így mind három idősík alatt különböző zene szólhatott. A hang effecteket internetről töltöttem le, a szereplők megszólaltatásához a körömben mozgó embereket kértem meg. A hangok többsége Rode mikrofonnal, süketszobában lett felvéve. Eddigi munkáim során még nem volt dolgom hangszerkesztéssel, így ez volt az egyik legnehezebb számomra. Az animációban megjelenő szereplők Réti István, Hollósy Simon, Ferenczy Károly, Glatz Oszkár, Lyka Károly és Thorma János, Iványi-Grünwald Béla, Kiss József kapnak helyet. Ebben a munkában egyszerre ötvöztem mindent, amit szeretek, a művészettörténetet, az animáció készítést, és a festést. Megítélésem szerint egy komplex mű jött létre négy percben. Folytatás ötlete is

---

<sup>4</sup> Gregor Quendel: Cinematic Modern Orchestral Trailer

<sup>5</sup> Bartók Béla – Máramarosi tánc (Csaba Péter és Szabadi Vilmos)

<sup>6</sup> Josef Suk: Four pieces for piano and violin Op 17. (Josef Panenka)

felmerült már, a művésztelep további sorsát bemutatva, mert még nem ért véget a történet ennyivel!